SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2072

av Hanna Lindqvist (MP)

Ett hållbart bostadsbyggande för framtiden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och förtydliga regelverket för detaljplaner och bostadsbyggande och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta omvandling av befintliga byggnader till bostäder och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om energieffektivisering och hållbar energiförsörjning i byggnads- och bostadssektorn och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka byggnaders och bostäders klimatanpassning samt säkerställa en robust och klimatanpassad va-infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja ett hållbart byggande genom minskade utsläpp, ökad användning av återvunnet material och förbättrad tillgänglighet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Bygg- och anläggningssektorn står för en betydande del av Sveriges klimatutsläpp och använder stora mängder naturresurser. Samtidigt står vi inför stora behov av bostäder,

upprustning och klimatanpassning. Hur vi bygger och förvaltar våra byggnader spelar därför en avgörande roll i omställningen till ett hållbart samhälle.

Miljöpartiet vill se ett bostadsbyggande som utgår från långsiktig hållbarhet, där vi använder våra resurser klokare och tar större vara på det som redan finns. Vi behöver ställa om från en linjär byggsektor, där stora mängder nya material används och byggnader rivs eller byggs om i onödan, till ett mer cirkulärt byggande. Material ska kunna återbrukas och återvinnas, byggnader ska hålla länge och det ska vara enklare att reparera, renovera och bygga om.

En viktig del i omställningen är att använda befintliga byggnader bättre. I många städer och universitetsorter råder bostadsbrist, samtidigt som kontorslokaler står tomma eller används i begränsad omfattning. Att omvandla lokaler till bostäder kan vara ett sätt att skapa fler hem utan att alltid behöva ta ny mark i anspråk eller belasta klimatet med nyproduktion. Det behövs en politik som underlättar sådana ombyggnationer och ger bättre förutsättningar att nyttja det befintliga byggnadsbeståndet.

När vi bygger nytt måste vi samtidigt säkerställa att byggnaderna håller hög kvalitet och fungerar för människorna som ska bo och leva i dem. De hus vi bygger idag ska stå under lång tid. Otydliga regler och alltför lågt ställda krav riskerar att leda till sämre bostäder, osäkerhet i byggprocessen och kostsamma konflikter. Funktionsbaserade byggregler kan skapa flexibilitet och möjligheter till nya lösningar, men då måste funktionerna vara tydligt definierade och säkerställa grundläggande boendekvaliteter. Det gäller bland annat dagsljus, luftkvalitet, tillgänglighet och bostädernas utformning. Bostäder ska vara goda och tillgängliga att leva i, inte bara uppfylla miniminivåer på papperet.

Även detaljplaner och andra regler som styr byggandet behöver vara tydliga och förutsägbara. Oklara begrepp och svårtolkade bestämmelser kan leda till utdragna processer, osäkerhet för både kommuner och byggaktörer och utrymme för kortsiktiga lösningar. Tydliga regler är en förutsättning för ett långsiktigt och hållbart byggande.

Vi behöver också minska klimatpåverkan från själva byggprocessen och den mängd nya naturresurser som byggandet kräver. Det ska ställas tydligare krav på minskade utsläpp och resurseffektivitet ur ett livscykelperspektiv. En större andel återvunnet material i nyproduktion kan bidra till att skapa efterfrågan på återvunna råvaror och stärka utvecklingen av cirkulära materialflöden. För att det ska bli verklighet behöver byggmaterial utformas så att de kan återbrukas och återvinnas, och farliga ämnen fasas

ut ur kretsloppen. Vi behöver också utveckla möjligheterna att anpassa byggandet efter de material som finns tillgängliga och ta tillvara resurser som annars skulle gå till spillo.

Samtidigt behöver det befintliga byggnadsbeståndet energieffektiviseras. Ett långsiktigt statligt stöd kan bidra till att fler fastighetsägare genomför nödvändiga åtgärder och minska både energianvändning och hushållens boendekostnader. Energieffektivisering måste dock ske varsamt och med respekt för byggnaders kulturhistoriska värden. Reparation, underhåll och förbättringar bör prioriteras framför onödiga utrivningar och materialbyten. Det ska vara möjligt att kombinera energieffektivisering med att bevara det som redan fungerar.

Klimatförändringarna ställer dessutom nya krav på hur våra byggnader och samhällen planeras och rustas. Skyfall, översvämningar, värmeböljor och stigande havsnivåer innebär redan stora risker för människor, byggnader och infrastruktur. Nya byggnader behöver klimatsäkras och kommunernas planering måste ta hänsyn till framtida vattenflöden, havsnivåhöjningar och riskområden. Grönska och natur i bebyggda miljöer är en viktig del av klimatanpassningen: träd och grönytor kan ge skugga, sänka temperaturer och minska risken för översvämningar. Även vatten- och avloppssystemen behöver rustas för ett förändrat klimat. En trygg och hållbar vattenförsörjning kräver långsiktig planering, modern infrastruktur och ett tydligt ansvar för att förebygga vattenbrist och föroreningar.

Omställningen behöver också innebära att det blir enklare att genomföra konkreta klimatåtgärder på befintliga byggnader. Installation av solceller är ett exempel på en åtgärd som kan bidra till energiomställningen, men som ibland försvåras av regelverk och bygglovsprocesser, även på kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Det behövs en rimlig avvägning mellan att bevara kulturmiljöer och att möjliggöra åtgärder som minskar byggnaders klimatpåverkan. Kulturhistoriska värden ska värnas, men regelverk ska inte i onödan hindra reversibla och hållbara energilösningar.

Ett hållbart bostadsbyggande handlar alltså inte enbart om att bygga fler bostäder, utan också om hur vi använder, utvecklar och tar hand om det vi redan har. Genom att prioritera ombyggnation, återbruk, energieffektivisering och klimatanpassning kan vi minska byggandets klimatpåverkan och samtidigt skapa bostäder och livsmiljöer som håller över tid. Det är så vi bygger för framtiden.

Hanna Lindqvist (MP)